

природокористуванням на економічній основі, на основі відшкодування споживаних ресурсів, властивостей і якостей об'єктів природи і забезпечить зацікавленість в їх господарському, раціональному користуванні.

Список використаних джерел:

1. Аніщенко В.О. Навчальний посібник з екології, економіки природокористування та екологічного менеджменту. – Чернівці, 2007. – 132 с.
2. Аніщенко В.О. Носе мислення і етика відповідальності як основні складові концепції існування і розвитку майбутнього людства //Філософія етнокультури та морально-естетичні стратегії громадянського самовизначення: 36. Наук, статей. – Чернівці, ЦНТЕІ, 2006. – С. 172-175.

Annotation. *The necessity of evaluation booth natural resources and objects and the their usage that is their role, importance and functions reflection in the results of economic activity has been proved in the article. A proposed approach of taking into account the importance of natural resources and objects allows economic management of nature and provides interest in their rational and grounded use.*

Key words: *economic evaluation of natural resources, natural-resource potential, rational management of nature, differential rent, recreational process, nature-conservative expenses.*

УДК 330 (477.43-25)

Д.І. Басюк, к.п.н., доцент Управління економіки міської ради

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

Проаналізовано основні тенденції економічного розвитку міста, динаміку макроекономічних показників реального сектору економіки міста, визначено пріоритети сталого зростання економічного потенціалу.

Ключові слова: *Економічний розвиток, реальний сектор економіки, аналіз макроекономічних показників.*

У 2007 році місто Кам'янець-Подільський вийшло на шлях сталого розвитку, стабільного економічного зростання, підвищення соціальних стандартів та якості життя, покращення роботи туристичної та соціально-гуманітарної інфраструктури.

Головні ознаки економічного розвитку м. Кам'янець-Подільський за 2007 рік:

- нарощення випуску промислової продукції в шести галузях промисловості (всього 8) індекс промислового виробництва 166,4%;
- позитивний фінансовий результат 11 773,9 тис. грн. прибутку (загальна сума прибутку – 30 112,8 тис. грн., збитку – 18 338,9 тис. грн.). В 2006 р. загальний фінансовий результат становив – 639 900 тис. грн. збитку
- перевиконання дохідної частини міського бюджету; темп росту до відповідного періоду минулого року склав 140,8%.
- збільшення доходів населення, зростання середнього рівня заробітної плати; заробітна плата протягом грудня 2007 року зросла на 37,6%, до відповідного періоду 2006 року та склала – 1 236,63 грн. (у Хмельницькій обл. – 1 357,24, в Україні – 1 675,0 грн.).
- погашення заборгованості з виплати заробітної плати (єдине місто в Хмельницькій області де вирішено дане питання);
- поліпшення інвестиційного клімату, цілеспрямована та систематизована інвестиційна політика, обсяг інвестицій – 240 млн. грн.; (у 2006р. – 239,8 млн. грн.)
- перемога у Національному конкурсі "Сім чудес України", збільшення потоку туристів до 222,4 тис. осіб, введення в експлуатацію нових об'єктів туристичної інфраструктури;
- активізація підприємницької діяльності, здійснення подальшої підтримки малого бізнесу через механізм відшкодування СІТД відсотків за кредитами комерційних банків; протягом звітного року зареєстровано 119 підприємств – юридичних осіб та 1 088 підприємців фізичних осіб.
- зростання роздрібного товарообороту торгівлі та ресторанного господарства; Порівнюючи з відповідним періодом минулого року спостерігається збільшення на 32,5% (в порівнювальних цінах). Товарооборот на одну особу по місту за січень-вересень 2007р. склав 2 260,7, що на 590,9 грн. або 35,4% більше ніж за відповідний період минулого року.
- покращення транспортного сполучення, автотранспортних пасажирських перевезень, введення додаткового швидкісного потягу "Подільський експрес" сполученням Кам'янець-Подільський – Київ.
- впровадження енергоефективних проектів у бюджетній сфері та житлово-комунальному господарстві; на реалізацію енергозберігаючих заходів з міського бюджету виділено 359,1 тис. грн., досягнуто економії енергоносіїв за 2007 рік – 356,47 тис. грн. бюджетних коштів.

- введено в експлуатацію в житлових будинках 71 лічильник теплової енергії на суму 788,6 тис. грн..
- покращення фінансування капітального ремонту житлового фонду і об'єктів благоустрою, фактичні видатки за 2007 рік – 24 575,5 тис. грн. (у 2006 р. – 22 226,7 тис. грн.)
- покращення правопорядку, впровадження новацій: системи відеонагляду за різними районами міста та створення підрозділу кінної міліції, продовжена діяльність контрактної роти міліції;
- збереження мережі та забезпечення стабільної роботи закладів охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури і спорту тощо. В загальному видатки на соціально-гуманітарну сферу збільшились на 36.6% (2006р. – 63 643, 2 тис. грн., 2007 – 86 956,6 тис. грн.

Динаміка основних макроекономічних показників розвитку міста Кам'янець-Подільський

Назва показника	2005	2006	2006 до 2005 у %	2007	2007 у % до відповідн. періоду 2006	2007 до 2006 у %	2007 до 2005 у %
Чисельність наявного населення, тис. осіб	99,8	100	100,2	99,985	100	100	100,2
Середньо облікова кількість осіб за видами економічної діяльності (без малого підприємництва), тис. осіб	21,4	21,8	101,9	22,5*	101,8	-	-
Рівень зареєстрованого безробіття, %	3,08	2,74	-	2,37	-	-	-
Середньомісячна заробітна плата, грн.	581,03	744,6	128,1	1236,6*	137,6	-	-
Заборгованість із заробітної плати, млн. грн.	1,8	1,1	61,1	-	-	-	-
Індекс обсягу продукції промисловості, %	98,1	106,2	-	166,4	-	-	-
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	149,1	209,2	125,6	114,6**	83	-	-
Іноземні інвестиції накопичувальним підсумком, млн. дол. США	7,8	9	115,4	9,7	-	108	124,1
Обсяг експорту товарів, тис. дол. США	37,2	33,6	90,1	57,3	-	170,6	154,1
Обсяг імпорту товарів, тис. дол. США	50,7	49,2	97	62,9	-	127,9	124,1
Зовнішньоторговельний оборот, млн. дол. США	87,9	82,8	94,2	120,2	-	145,2	136,8
Розірваний товарооборот, млн. грн.	176	227,7	129,4	226,1**	132,5	-	-
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м.	35,5	32,2	90,7	32,6	-	101,2	91,8

*-дані за грудень 2007 р.

**-дані за січень-вересень 2007 р.

Реальний сектор економіки. Промисловість. Пріоритетом економічного зростання є розвиток промислового комплексу, який представлений 35 великими та 149 малими промисловими підприємствами. В 2007 році індекс промислового виробництва міста склав 166,4% (у 2006 році – 106,2%). Найбільшими бюджетоутворюючими підприємствами у 2007 році є ВАТ "Модуль", ТОВ "Кабельний завод", філія "Лактіс" ДП "Аромат", ТЗОВ "М'ясокомбінат",

ТЗОВ "Птахокомбінат", ВАТ "Кам'янець-Подільський електромеханічний завод", ЗАТ "Преттль-Кабель Україна", ПП "Пакт".

Більшість промислових підприємств в поточному році спрямовували свою діяльність на вдосконалення технологій, випуск інноваційної продукції.

У 2007 році наростило нові потужності приватне виробничо-комерційне підприємство "Механік".

Відкрито 3 виробничі цехи (ковальсько-складальний, штампувально-механічний та виготовлення пластмасових виробів), загальна площа введених в експлуатацію приміщень складає 2 122,4 кв. м. Загалом на підприємстві працює майже 400 працівників.

Приватне підприємство "Пакт" ввело в експлуатацію новий адміністративно-лабораторний корпус з центральною проходною за адресою пр. Грушевського, 43, загальною площею приміщень 2 102,6 кв. м., підприємство за 2003-2007 роки збільшило обсяги виробництва продукції більш ніж у 7 разів. На разі випускає понад 1000 типорозмірів кабельно-провідникової продукції.

Будівництво. Будівельними підприємствами міста всіх форм власності за січень-грудень 2007 р. виконано будівельно-монтажних робіт на суму 93 768 тис. грн., що становить 124,4% до відповідного періоду минулого року (2006 р. – 67 754 тис. грн.).

Протягом 2007 р. введено в дію 53 об'єкти закінченого будівництвом житла, загальною площею 32 572,5 кв. м., в т.ч. житловою – 16 232 кв. м. що становить 101,3% до показника 2006 року. Це 40 індивідуальних житлових будинків та 13 об'єктів багатоквартирного житлового будівництва на 325 квартир(2006 р. – 42 індивідуальних житлових будинки та 11 об'єктів багатоквартирного житлового будівництва на 382 квартири).

Введено в експлуатацію 87 об'єктів соціально-побутової сфери та комерційного використання, загальною площею 32 541,13 кв. м. (2006 р. – 73 об'єкти, загальною площею 22248,3 кв. м.).

Найбільше наростили обсяги підрядних робіт: ПВП "Добробут-П" – 130,5%, ТзОВ "Марс ЛТД" – 199,9%, ПП "Будінвст" – в 2,8 р .б., ПП "Комунбуд" – в 2,2 р. б.

Транспорт і зв'язок. В звітному періоді в системі транспортного комплексу скоротилися обсяги вантажоперевезень на 26,7%; пасажироперевезень на 2,9% в порівнянні з 2006 р.

За січень-грудень 2007 р. автомобільним транспортом перевезено 47.7 тис. тон вантажів, що на 26,7% менше ніж за відповідний період минулого року .Вантажооборот за цей період склав 48 891,3 тис. тоннокілометрів, що складає 99,3% до відповідного періоду минулого року .

Пасажирські перевезення станом на 1.01.2008р. склали 13 291,8 тис. нас., що складає 97,1% пасажирських перевезень за відповідний період минулого року, пасажирооборот склав 118 246,6 тис. пас. км., що на 13,8% менше ніж за січень-грудень 2006 р. (дані відображено на основі статистичної звітності юридичних осіб, без врахування фізичних осіб).

Забезпечено стабільну роботу міського пасажирського транспорту. На ринку міських пасажирських перевезень працює 5 підприємств транспорту ВАТ "АТП-16808", ДП "Верон", ЛТД "Автосервіс", ТзОВ "Транс-Поділля", МП "Камелія", та 128 приватних перевізників. Для перевезення пасажирів задіяні 252 одиниці транспортних засобів. В місті нараховується 30 автобусних маршрутів. До послуг жителів міста розгорнута мережа радіотаксі.

Протягом 2007 р. центром електрозв'язку №2 надано основних послуг зв'язку на загальну суму 16,9 тис. грн., що на 0,5 тис. грн. більше, ніж за 2006 р. (2006 р. – 16,4 тис. грн.).

Кількість основних телефонних апаратів по міст⁷ протягом звітного періоду склала 29 331 телефонних апаратів (2006 р. – 29919 тел. ап.). Із них кількість телефонних апаратів у населення – 25 924 одиниць. (2006 р. – 26603 тел. ап.)

Прискореними темпами розвивається мережа Інтернет, послуги підключення до Інтернет надавали такі провайдери, як "Укртелеком" – 1 963 абоненти, Crazy Network – 526 абонентів, RellCom – 2 300 абонентів та ін.

Динамічно розвивається ринок мобільного зв'язку, послуги надаються такими провідними операторами України, як: Kyivstar, МТС, Life, Beeline UA.

Кількість радіоточок в місті становить – 15 217 і з кожним роком зменшується. Так з початком року їх кількість зменшилась на 657 од. або на 9,8%.

Комунальні підприємства. Станом на 1.01.2008 року в місті зареєстровано 27 діючих комунальних підприємств. За результатами господарської діяльності в 2007 році 17 підприємств спрацювали прибутково, 8 (29,6% від загальної кількості) із збитком, 2 підприємство спрацювали з фінансовим результатом 0.

Найбільш прибутково спрацювали ДП "Санорит"(96,7), КП "Служба єдиного замовника"(62,1) КП "Міськліфтсвітло"(46,7). Найбільші збитки одержали підприємства МШД (861,3), КП "Житловик" (-176,3)

Фінансові результати. За результатами роботи в 2007 р. фінансовий результат (сальдо) від звичайної діяльності до оподаткування підприємств та організацій міста (без малих підприємств, сільськогосподарських підприємств та бюджетних установ) становить 11 773,9 тис. грн. прибутку (2006 р. – збиток 639,9 тис. грн.). Протягом 2007 р. збитково спрацювали 30,3% підприємств.

Найбільше збиткових підприємств серед комунальних (підприємства, що входять до основного кола) – 66,7%, збиток складає 1 000,6 тис. грн. Найбільш збитковим за цей період є КП "Міська шляхова дільниця" зі збитком в 863,2 тис. грн.

Найбільш ефективно спрацювала галузь роздрібною торгівлі. Хоч в цій галузі кількість збиткових

підприємств складає – 31,3%, загальний фінансовий результат є позитивним, прибуток склав – 4 850 тис. грн., що в 7,2 р. б., ніж в 2006 р. (2006 р. – 674,1 тис. грн.) В транспортній галузі збиткових підприємств немає. Сальдо – прибуток на 1.01.2008 р. склав – 549,8 тис. грн., (2006 р. – збиток 561,7 тис. грн.)

Досить позитивно розвивається галузь будівництва (при 21,4% збиткових підприємств) фінансовий результат (сальдо) – прибуток склав 2 861,4 тис. грн., що на 10,2% більше показника 2006 р. (2006 р. – 2 598,1 тис. грн.)

Позитивна ситуація по фінансових показниках спостерігається на підприємствах промисловості, де загальний фінансовий результат, прибуток склав – 72,7 тис. грн. (2006 р. – збиток 6 359,4 тис. грн.) Найбільші збитки в даній сфері отримали підприємства. З АТ "Тепловоденергія" – 5 837,4 тис. грн., ВАТ "Кам'янець-Подільський автоагрегатний завод" – 3 582,2 тис. грн., ЗАТ "Преттль-кабель Україна" – 1 038,3 тис. грн., ТОВ "Птахокомбінат" – 987 тис. грн., ВАТ "Електрон" – 890,4 тис. грн.

Інвестиційна діяльність. За січень-вересень 2007 року підприємствами та організаціями всіх форм власності освоєно 126 890 тис. грн. капітальних інвестицій, що становить 99,6% до відповідного періоду 2006 року. За оперативними даними, обсяги капітальних інвестицій складають 240 млн. грн.

Станом на 1.01.2008 р. в економіку міста від початку інвестування залучено прямих іноземних інвестицій на суму 9 679,7 тис. дол. США, що становить 108,1% до обсягу станом на 1.01.2007 р. За 2007 р. надходження прямих іноземних інвестицій в економіку міста склали – 725,7 тис. дол. США. (7,5% до загального обсягу іноземних інвестицій області).

Підприємництво Станом на 01.01.2008 року в місті зареєстровано 1 875 суб'єктів підприємницької діяльності-юридичних осіб і 8 755 підприємців-фізичних осіб. За 2007р. зареєстровано 119 суб'єктів підприємницької діяльності-юридичних осіб та 1 088 суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб та скасовано реєстрацію 74 суб'єктів підприємницької діяльності-юридичних осіб та 315 суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб.

Кількість діючих малих підприємств 75 на 10 тис. населення у м. Кам'янець-Подільський, що на 70,1% більше аналогічного показника по області (44 підприємства).

На виконання заходів Програми розвитку малого підприємництва в 2007р. з міського бюджету виділено 337,2 тис. грн. (використано 333244,03 грн.) Фондом підтримки малого підприємництва в 2006 р. було надано фінансової допомоги 5 суб'єктам підприємницької діяльності на загальну суму 70965,24 грн. Протягом 2007 року надано фінансової допомоги 9 суб'єктам підприємницької діяльності на загальну суму 210 141,15 грн. (з відшкодуванням боргу за попередній бюджетний період).

Продовжується позитивна динаміка на регіональному споживчому ринку. Розширилась сфера торгівлі та сфера по наданню послуг населенню.

Станом на 1.01.2008р у місті зареєстровано:

- закладів ресторанного господарства – 176, в яких розміщено 200 об'єктів торгівлі, загальною площею – 20 557,5 кв. м., кількість посадкових місць – 7 785.

- магазинів, кіосків та лотків – 671, в яких розміщується 995 об'єктів торгівлі, загальною площею 60 614,4 кв. м.;

- закладів сфери послуг – 213, з яких об'єктів грального бізнесу і азартних ігор – 28.

Туризм. В 2007 році місто відвідало 222,9 тис. осіб, що на 3,7% більше в порівнянні з попереднім роком (2006 р. – 215 тис. осіб).

В реконструкцію та реставрацію пам'яток архітектури в 2007 році вкладено 4 692 тис. грн. (в 2006 р. – 5997,5 тис. грн.). Реалізується програма відтворення втраченої історичної забудови на території Національного історико-архітектурного заповідника "Кам'янець". В 2007 році за рахунок цільових програм державного бюджету України виконано ремонтно-реставраційних робіт на суму 1 636,4 тис. грн. відреставровано будинок Руською магістрату, виконано протиаварійні та реставраційні роботи на Замковому мосту, Казематній вежі на пл. Вірменський ринок; почато реставрацію Руської брами з баштами та укріпленнями. За рахунок субвенції державного бюджету місцевому бюджету в сумі 3 056 тис. грн. проведено реставраційно-ремонтні роботи на об'єктах:

- Монастир францисканців, келії, будинок архієрея 17-20 ст.
- Старий замок, мури замку (північний двір) 12-19 ст.
- Дзвіниця Кафедрального костюлу.

Розвивається туристично-готельна інфраструктура, працюють 11 туристичних фірм, 13 готелів, 176 закладів ресторанного господарства. В 2007 році відкрився II корпус туристичного комплексу "Гала-готель", здійснено реконструкцію готелю "Сім днів".

Щорічно в місті проводяться різноманітні мистецькі та фестивалні заходи. Так, в 2007 році було проведено ряд культурно-мистецьких заходів, серед яких найбільш значущими є: відкриття туристичного сезону, фестиваль технічних видів спорту "Технопарк кам'яного періоду", День міста та Фестиваль повітроплавання, III Міжнародний військово-історичний фестиваль "TERRA-HEROICA 2007", який визнано одним з кращих у Європі.

Енергозабезпечення та енергозбереження. Аналіз даних енергопостачальних підприємств міста

свідчить про загальну тенденцію до зменшення споживання усіх видів енергоносіїв, крім електричної енергії

Таблиця 2

Фактичне споживання енергоносіїв у м Кам'янець-Подільський

		Електроенергія тис.кВт.	Вода тис. куб.м.	Природний газ тис.куб.м.	Теплова енергія тис.Г/кал.
Промисловість	2006	278848,976	113,12	0	0
	2007	319549	0	20420,428	0
Бюджет	2006	11107,186	333,1836	0	40,4
	2007	131675	303,945	864,232	34,836
Населення	2006	38889,695	4666,08319	0	213,4
	2007	39860,6	4234,926	25076,554	173,841
Інші	2006	53400,05	725,5476	0	9,6
	2007	47967,3	437,532	40814,928	7,783
Всього	2006	382245,907	5837,935	0	263,4
	2007	539051,9	4976,403	87176,142	216,46

Реалізація заходів підвищення ефективності використання енергоносіїв проводиться відповідно до Програми енергозбереження міста Кам'янця-Подільського на 2006-2010 роки.

На впровадження енергозберігаючих заходів з міського бюджету в 2007 р. виділено 359,1 тис. грн. Від впровадження енергоефективних проектів в бюджетних установах, економія енергоносіїв та води за 2007 рік склала 356,47 тис. грн. бюджетних коштів.

Структурні зміни. Управління об'єктами комунального майна. Станом на 1.01.2008 р передано в оренду 166 приміщень комунальної власності. Крім того інше майно комунальної власності (обладнання та інвентар) надано в оренду 13 організаціям. За звітний рік було укладено 17 нових та переукладено на новий термін 80 договорів оренди, загальною площею 7 995,27 кв. м.

За 2007 рік одержано 965,1 тис. грн. орендної плати(за 2006 р. – 1123,6 тис. грн.). Середня вартість оренди 1 кв. м складає 30,2 грн.(за 2006 р. – 34,3 грн.).

Протягом звітного періоду 2007 року приватизовано 26 об'єктів комунальної власності на суму 7 575,4 тис. грн., загальною площею нежитлових приміщень 7 505,3 кв. м. Шляхом викупу приватизовано 22 об'єкта комунальної власності, шляхом аукціону 4 об'єкта комунальної власності.

Серед кращих угод з продажу об'єктів комунальної власності в 2007 році вартує уваги продаж, шляхом аукціону, цілісного майнового комплексу, комунального підприємства "Горизонт". Вартість 1 кв. м. склала – 1 800 грн. Слід зазначити значну динаміку росту вартості продажу 1 м. кв. об'єктів комунальної власності з 635 грн. в 2005 році до 1 219 грн. в 2007 році.

Земельні відносини Загальна площа земель Кам'янець-Подільської міської ради становить 2 787 га., що становить – 0,135% території Хмельницької області.

З 2004 року по 1.01.2008 року відбувся 31 земельний конкурс, на яких було передано в оренду – 114 земельних ділянок загальною площею 52,1900 га. До міського бюджету від проведення конкурсів на право набуття оренди на земельні ділянки надійшло коштів в сумі – 14 млн. 738,5 тис. грн.

Протягом 2000-2007 років в оренді в цілому перебуває земельних ділянок загальною площею – 320,5589 га., орендна плата за які складає 11 476,7 тис. грн., в т. ч. в 2007 р. передано земельних ділянок загальною площею – 111,0041 га. на які нарахована орендна плата на суму – 3 531,1 тис. грн.

З 1997 року по 2008 рік продано земельних ділянок загальною площею 72,25 га., вартість яких складає 16 528,47 тис. грн., в т. ч. протягом 2007р. земельних ділянок загальною площею 11,39 га., вартістю 5 924,97 тис. грн.

Бюджетна політика. За період з 2002 по 2007 рік обсяг дохідної частини бюджету зріс у 3,9 раза з 43,0 млн. грн. 169 059,6 до млн. грн.

Протягом січня-грудня 2007 року до міського бюджету надійшло податків, зборів (обов'язкових платежів) без врахування субвенцій в сумі 125 060,5 тис. грн. при планових призначеннях на цей період 118 293,8 тис. грн., або 105,7%. Темп росту до відповідного періоду минулого року склав 140,8%.

В розрізі платежів недовиконаними залишилися: податок на прибуток підприємств комунальної власності (70,5%), частина прибутку (доходу) господарських організацій, що вилучається до бюджету (68,2%), субвенції (84,8%). Видатки загального фонду міського бюджету профінансовано на 95% на суму 135 605,9 тис. грн., від запланованих 142 723,6 тис. грн., видатки по фонду' соціально-економічного розвитку міста профінансовані в сумі 7 100,7 тис. грн., при плані на 2007 рік – 7 446,7 тис. грн., (недоосвоєння коштів такими розпорядниками, як УОН, УОЗ, УЖКГ).

Annotation. The bask economic progress trends of city are analysed, dynamics of macroeconomic indexes of the real to the sector of economy of city, priorities of permanent growth of economic potential are certain.

Key words: economic development, real sector of economy, analysis of macroeconomic indexes